

Prof. Dr. İlhan Helvacı

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Miras Hukuku – (31.10.2017) – 5. Hafta – 2. Ders

Kaldığımız yerden devam edeceğiz. Vasiyetnamenin geri alınmasından söz ettik. Açıkça bir beyanla geri almadan söz ettik. Açıkça geri alma beyanında bulunmadığı durumda ne olur diye irdledik. Burada da ikinci vasiyetname, birinci vasiyetnameyi kuşkuya yer bırakmayacak bir biçimde tamamlamadıysa, ikinci vasiyetnamenin birinci vasiyetnamenin yerini aldığını söyledik. Yani karinenin prensip itibariyle ikinci vasiyetnamenin birinci vasiyetnameyi sonlandırdığı yönünde olduğunu söyledik.

Vasiyetnameden Dönme

Yok Etme ile Dönme

Şimdi yavaş yavaş vasiyetnamenin yok edilmesine bakacağız. Yani vasiyetnameden yok edilerek dönülmesine bakacağız. Medeni Kanunumuzun. “*Yok etme ile*” kenar başlığını taşıyan 543. maddesinin birinci fıkrasına göre:

“Mirasbırakan yok etmek sureti ile de vasiyetnameden dönebilir.”

Burada en önemli husus, kişinin vasiyetnamesini yok ederken o vasiyetnameyi sonlandırma, geri alma iradesiyle hareket etmesidir. Kişi vasiyetnamesini nasıl yok edebilir? Örneğin, el yazılı vasiyetnamesini yırtıp atabilir, karalayabilir, çizebilir, okunmaz hale getirebilir, yakabilir. Ama bizim için önemli olan kişinin vasiyetnamesini geri alma iradesiyle hareket etmesidir. Çünkü kişinin geri alma iradesi olmaksızın da kişi hatayla kendi evrakı arasında temizlik yapmaya çalışırken el yazılı vasiyetnamesini de yok edebilir. O zaman 543. maddenin 1. fıkrası uygulanmaz, 2. fıkrası ele alınır.

Tekrar vurgulayacak olursam kişinin geri alma iradesiyle hareket etmesi gerekiyor. Arkasından da kişinin bu iradeyle vasiyetnamesini yok etmesi gerekiyor. Bu vasiyetnamenin yok edilmesi, özellikle el yazılı vasiyetname örneğinden gidecek olursak, vasiyetnamenin karalan-

ması, vasiyetnamenin çizilmesi, vasiyetnamenin yakılması, vasiyetnamenin okunamaz bir biçimde artık yırtılıp atılması değil mi? Bütün bunlarda kişinin yok etmesiyle karşı karşıyayız ve böylelikle vasiyetnamesinden dönmesiyle, vasiyetnamesini geri almasıyla karşı karşıyayız.

El yazılı vasiyetnamenin yok edilebileceği hususunda hiçbir tereddüdümüz yok. El yazılı vasiyetname notere tevdi edildiyse o zaman ne yapacağız? Eğer notere tevdi edildiyse noterdeki vasiyetname aslını alıp yok etmemiz gerekiyor.

Demek ki el yazılı vasiyetname ister kişinin kendi egemenliğinde bulunsun, ister tevdi etmiş olsun, kişi bu el yazılı vasiyetnameyi yok edebiliyor. Tevdi ettiği takdirde tevdi ettiği vasiyetnameyi alıp yok etmesi gerekiyor.

Bu noktada iki meselenin tartışılması gerekiyor. O da şu: Kişi, noterde resmi vasiyetname düzenledi. Noter, re'sen düzenlenen senetlerin aslını saklamakla yükümlüdür. Vasiyetname de re'sen düzenleme şeklinde gerçekleştirilen bir hukuki işlem olduğundan onun da aslını saklamak zorundadır. Acaba kişi resmi vasiyetnamesini yok edebilir mi? İkinci mesele ise acaba kişi sözlü vasiyetnamesini yok edebilir mi?

Bütün bunlar doktrin tarafından biraz şüpheyle karşılanıyor. Olsun, zor olduğunu söylüyoruz ama bütün zorluklara rağmen yine de kişinin noterdeki vasiyetnamesini yok edebileceğini söyleyen yazarlar var. Yani kişi notere gidip söz konusu vasiyetname aslının kendisine iadesini talep edebilir. Eğer noter bu yola gidecek olursa o zaman noterin her halde bir tutanak tutması kendisinden beklenir diyor yazarlar. Yani, "Bir resmi vasiyetname vardı, bu resmi vasiyetnamenin aslını Noterlik Kanunu çerçevesindeki kurallara göre saklamaktaydım ama kişinin bunun mutlaka aslını ele geçirme ve yok etme arzusu üzerine söz konusu vasiyetnamenin aslını kendisine verdim." şeklinde bir tutanak tutması kendisinden beklenir, diyorlar.

Dolayısıyla, el yazılı vasiyetname, mirasbırakanın kendi egemenliğindeyse çok rahatlıkla yok edilebilir. Kişi el yazılı vasiyetnamesini notere tevdi ettiyse tevdi ettiği vasiyetnameyi oradan alarak yok edebilecektir, böylelikle vasiyetnamesinden dönebilecektir.

Resmi vasiyetnamenin de yok edilerek geri alınması oldukça güç olmakla birlikte en azından teorik olarak mümkündür diyoruz.

Sözlü vasiyetnamede de sonuç itibariyle tutanak, dosya mahkemenin egemenliğindedir. Burada da mahkemeye müracaatla geri alınabileceği ve yok edilebileceğini söylüyor yazarlar ama bu durumlar birazcık teorik kalıyor diyebiliriz.

Vasiyetnameyle Bağdaşmayan Sonraki Tasarruflar

Medeni Kanunun 544. maddesinin 2. fıkrasına değinmek istiyorum. Yani kişi bir vasiyetname yapar, bu vasiyetnamesinin akabinde birtakım sağlar arası tasarruflarda bulunmaya başlar fakat bu sağlar arası tasarrufları vasiyetnamesiyle bağdaşmaz durumdadır. Vasiyetname ile bağdaşmaz sağlar arası tasarruflar, yapılan vasiyetnameyi nasıl etkileyecek? Diyor ki kanun koyucu:

“Belirli mal bırakma vasiyeti de, vasiyetnamede aksi belirtilmedikçe, mirasbırakanın sonradan o mal üzerinde bu vasiyetle bağdaşmayan başka bir tasarrufta bulunmasıyla ortadan kalkar.”

Bir defa kanun koyucu belirli mal bırakma vasiyetinden söz ediyor. Mirasbırakan Bay M’nin örneğın bir taşınmazını A’ya vasiyet ettiğini varsayalım. Bay M dedi ki, şu taşınmazım Bay A ya ait olsun. Fakat bu vasiyetnameyi yaptıktan bir süre sonra da söz konusu taşınmazı kendi sağlığında yaptığı bir sağlar arası tasarrufla üçüncü bir şahsa sattı ve üçüncü şahıs adına tapuda tescil işlemini gerçekleştirdi. Bu sağlar arası tasarruf, artık ölüme bağlı tasarrufla bağdaşmaz durumdadır. Demek ki kişi böylesine bir tasarrufta bulunursa aksi vasiyetnameden anlaşılmadığı müddetçe bu vasiyetnamenin sona erdiğine karar vermemiz gerekiyor.

Örneğı şöyle değıştirecek olursak: Kişi bu vasiyetnamesini yaptıktan sonra söz konusu taşınmazı Ü’ye satmak yerine onun üzerinde X Bankası lehine bir ipotek tesis etseydi veya Bay İ lehine bir intifa hakkı tanısaydı o zaman bu sağlar arası işlemlerin vasiyetname ile tamamen bağdaşmaz olduğunu söyleyebilir miydiniz? Kişinin bu vasiyetnamesinden döndüğü anlamına gelir diyebilir misiniz? Hayır diyemezsiniz. Evet, gerçekten de M’nin bu tasarrufları yani bu sağlar arası kazandırmaları A’nın beklentisine uygun değıl ama onun yaptığı vasiyetnameyle bağdaşmaz durumda değıl. Dolayısıyla, Bay M’nin vasiyetnamesi vefatında hüküm ifade etmeye devam edecek. X Bankası lehine

ipoteke hala devam ediyorsa, A söz konusu taşınmazın kendisine mülkiyetinin nakli esnasında X Bankasının ipotekine, onun sınırlı ayni hakkına katlanmak zorunda kalacaktır. Aynı şekilde A söz konusu taşınmazın mülkiyetini iktisap ederken Bay İ lehine kurulan intifa hakkına da katlanmak zorunda kalacaktır.

Bir başka örnekle ilerleyelim: Kişi demiş ki, otomobilim Bay A'nın olsun. Yani otomobilini sağlığında üçüncü bir şahsa satmış ve mülkiyetini nakletmiş. Vasiyetnamenin içerisine baktığımızda aksine bir düzenleme göremezsek yapacağımız yorum yine aynı olacak: Yaptığı bu sağılar arası kazandırma ölüme bağlı tasarrufuyla bağdaşmaz durumdadır. Dolayısıyla bu vasiyetnamesini geri almıştır diyeceğiz.

Dikkat ederseniz kanunun ifadesinde “aksi ölüme bağlı tasarruftan anlaşılmıyorsa” diyor. Kişi başka bir arzu taşıyor olabilir. Yaptığı vasiyetnamesinde, örneğin sattığı bu taşınmazın bedelinin A'ya ödenmesini arzu ediyor olabilir veya mülkiyetini naklettiği bu arabanın bedelinin Bay A'ya ödenmesini arzu ediyor olabilir. İşte böyle birtakım açıklamaları, arzuları varsa o zaman bu elinden çıkan taşınmazın yerine geçen bedelin veya elinden çıkan otomobilin yerine geçen bedelin Bay A'ya ödenmesi gerektiğine kanaat getirebiliriz. Yeter ki bunu vasiyetnameden yorum yoluyla çıkarabilelim.

Kaza Sonucu veya Üçüncü Kişinin Kusuruyla Vasiyetnamenin Yok Olması

Bu başlık altında vasiyetnamenin yok olmasını ele alacağız. Vasiyetnamenin yok olması, bizzat kişinin kendi eyleminden kaynaklanabilir. Ama dikkat! Vasiyetçinin geri alma, yok etme iradesi olmaksızın vasiyetin yok olmasından söz ediyoruz. Eğer vasiyetçi vasiyetnamesini zaten geri alma iradesiyle ortadan kaldırdıysa, o zaman 543. maddenin 1. fıkrası uygulanacaktır. Geri alma iradesi ile söz konusu vasiyetnameyi okunamaz hale getirdiyse artık o vasiyetnameyi geri aldı demektir. Ama geri alma iradesi olmaksızın söz konusu vasiyetnameyi yırtıp attıysa, yaktıysa, çöpe attıysa o zaman şimdi okuyacağımız 543. maddenin 2. fıkrası uygulanır.

Bu vasiyetnameyi bir üçüncü kişi de yok edebilir. Örneğin, o vasiyetnameden zarar göreceğini düşünen, o vasiyetnamenin aleyhine hukuki sonuçlar doğuracağını düşünen bir mirasçı vasiyetnameyi yok et-

meye kalkışabilir. Ayrıca böyle bir kast da şart değildir. Örneğin vasiyetçinin sekreteri onun masasını temizlerken, evrakını çöpe atarken dalgınlıkla vasiyetçinin el yazılı vasiyetnamesini de çöpe atmış veya okunamaz hale getirmiş olabilir. Bütün bu ihtimallerde 543. maddenin 2. fıkrası uygulanır. Bu hükme göre:

“Kaza sonucunda veya üçüncü kişinin kusuruyla yok olan ve içeriğinin aynen ve tamamen belirlenmesine olanak bulunmayan vasiyetname hükümsüz kalır. Tazminat isteme hakkı saklıdır.”

Ayrıca vasiyetnamenin mutlaka üçüncü kişinin eliyle yok edilmesi de şart değildir, kendiliğinden bir kazada da yok olabilir. Örneğin; yangında, depremde, selde yok olabilir.

Bütün bu ihtimallerde kanun koyucu yine kişinin son arzularına elinden geldiğince hürmet etmeye, yine vasiyetnameyi olabildiğince ayakta tutmaya çalışıyor. Ama ne arıyor? Vasiyetnamenin içeriğinin, anlamının belki kelime kelime değil ama gerçeğe yakın bir biçimde tespit edilmesini arıyor. Yani bu vasiyetnamenin içeriğinin aslına uygun şekilde saptanabilmesi şartını arıyor.

Peki ne olacak? Elbette bunu iddia eden, ispat etmek zorunda kalacak. Diyecek ki, “Vasiyetname yok oldu. Üstelik vasiyetçinin kendi yok etme arzusu olmaksızın yok oldu. Örneğin bir olay sebebiyle yok oldu veya üçüncü şahsın eylemi sebebiyle yok oldu. Ama ben bu yok olan vasiyetnamenin içeriğini bir şekilde sizlere ispat ediyorum.” Örneğin, çıkaracak bir fotokopi sunacak. Örneğin, tanık dinletecek. Örneğin, kişi vasiyetnamesini yaptıktan sonra mektup yazmış bir arkadaşına, geçenlerde yaptığım vasiyetnameyle tüm malvarlığı değerlerimi Bay X’e bıraktım demiş. Bu örnekleri mahkemenin önüne sunmaya çalışacak, bu delillerle ispatlamaya çalışacak.

Ama ispat sürecine olabildiğince hassasiyetle yaklaşmak lazım. Bütün olay örgüsü, ispatlanan tüm maddi vakıalar hâkimde hangi kanaati oluşturmali? Evet, kişi vasiyetname yapmış, vasiyetnamesi onun arzusu olmaksızın yok olmuş ama vasiyetnamenin içeriği saptanabiliyor. Belki kelime kelime değil ama aslına uygun bir biçimde onun son arzularını saptayabiliyoruz. O zaman bu vasiyetname ayakta kalmaya devam edecek diyoruz. Her türlü delille ispat mümkündür ama delillerin takdirinde oldukça dikkatli hareket etmek gerekir.

Tazminat

Medeni Kanunun 543. maddesinin 2. fıkrasında tazminata ilişkin düzenleme var, o nedir?

“Kaza sonucunda veya üçüncü kişinin kusuruyla yok olan ve içeriğinin aynen ve tamamen belirlenmesine olanak bulunmayan vasiyetname hükümsüz kalır. Tazminat isteme hakkı saklıdır.”

Eğer vasiyetname bir haksız fiil sonucu yok edildiyse, üçüncü kişinin hukuka aykırı eylemi sonucu yok edildiyse o zaman o kişiye karşı bir tazminat davası açılabilir. Peki, zarara uğradığımı iddia eden kişi kural olarak neyi talep edecektir? O vasiyetnameyle bana muayyen mal vasiyeti yapılmıştı, o vasiyetnameyle ben mirasçı atanmıştım zararlarımın giderilmesini istiyorum mu diyecek? Zaten bunları ispat etseydi vasiyetname ayakta kalacaktı, ispat edemediği için haksız fiil failinden ancak bir tazminat talep edebilecek. Haksız fiil failinden kural olarak neyi talep edebilir? O vasiyetnamenin içeriğinin saptanması için yaptığı masrafları talep edebilir. Örneğin, açtığı davanın masraflarını talep edebilir. Bunun ötesinde başka bir zarar kalemini talep edemez diyoruz. İstenecek tazminat için zararın ispatı şarttır. Zararı ispat edemediği için sadece ve sadece neyi talep edecektir? İçeriğinin tespiti için yaptığı masrafları, örneğin açtığı davanın masraflarını talep edecektir.

Miras Sözleşmesinin Sona Ermesi

Sözleşme İle Sona Ermesi

Gelelim miras sözleşmelerinin sona ermesine. Miras sözleşmelerinin sona ermesi bahsinde özellikle 546 ve devamındaki düzenlemelere bakacağız. Medeni Kanun madde 546 fıkra 1 diyor ki:

“Miras sözleşmesi, tarafların yazılı anlaşmasıyla her zaman ortadan kaldırılabilir.”

Zaten bu bir karşılıklı mutabakatla ortadan kaldırma sözleşmesi, deyim yerindeyse karşılıklı bir fesih sözleşmesidir. Taraflar, karşılıklı olarak kendi rızalarıyla daha önce yaptıkları miras sözleşmesini ortadan kaldırıyorlar.

Ortadan Kaldırma Sözleşmesinin Şekil Şartları

Kanun koyucu, ortadan kaldırma anlaşması yazılı şekilde yapılmalıdır diyor. Miras sözleşmelerinin resmi memur huzurunda yapılacağını emretti ama burada ortadan kaldırma anlaşması adi yazılı şekilde yapılabilir dedi. Demek ki, tarafların anlaşmasıyla her zaman söz konusu miras sözleşmesi ortadan kaldırılabilir.

Ama bu bir ölüme bağlı tasarruftur. Yani bu ortadan kaldırma anlaşması da bir ölüme bağlı tasarruftur. Ölüme bağlı tasarrufta bulunanın tam ehliyetli olması gerekiyordu. Ayrıca ölüme bağlı tasarrufta bulunma hakkının şahsa sıkı surette bağlı bir hak olduğunu da hatırlayacağız.

Tam bir geri alma söz konusu olabilir veya kısmi bir geri alma söz konusu olabilir. Taraflar miras sözleşmesinin tüm içeriğini ortadan kaldırabilecekleri gibi bazı kısımlarını da ortadan kaldırabilirler.

Üçüncü Şahıs Lehine Kazandırma Halinde

Şunu hatırlatmakta fayda var: Hatırlarsanız miras sözleşmesinde mirasbırakan karşı tarafı veya bir üçüncü kişiyi mirasçı atama ya da karşı tarafa veya bir üçüncü kişiye muayyen mal vasiyetinde bulunma yükümlülüğü altına girebiliyordu.

1. Örnek: M ile arasındaki bir miras sözleşmesinde M sözleşmenin karşı tarafını yani A'yı mirasçı atayabiliyordu veya A'ya muayyen mal vasiyetinde bulunabiliyordu.

2. Örnek: M ile A arasındaki bir miras sözleşmesinde bir üçüncü şahıs (Ü) lehine de ölüme bağlı kazandırmalar söz konusu olabiliyordu. Yani M ile A anlaşıyordu ama mirasbırakan Bay M üçüncü şahsı mirasçı atıyordu veya üçüncü şahıs lehine muayyen mal vasiyetinde bulunuyordu.

Acaba taraflar, bu miras sözleşmesini ortadan kaldırmak istiyorlarsa kimler sözleşme yapacaklar?

Birinci örnekte: M ile A'nın yapacağı tartışmasızdır.

İkinci örnekte: Üçüncü kişi lehine miras sözleşmesinde, miras sözleşmesini ortadan kaldırma sözleşmesini Ü ile M mi yapacak yoksa yine M ile A mı yapacak? Miras sözleşmesinin tarafını oluşturan M ile A ortadan kaldırma anlaşması yapacaklar.

Mirasçılıktan Çıkarma (Mirastan Iskat)

Gelelim mirasçılıktan çıkarmaya, mirasçılıktan ıskata. Mirasçılıktan ıskat, prensip itibarıyla saklı paylı mirasçılarının mirasçılığını sonlandırmak için yaratılmış bir müessesedir. Çünkü kişi, saklı paylı mirasçısı olmayan bir mirasçısını rahatlıkla mirasından mahrum edebilir, ona mirasından pay vermeyebilir. Medeni Kanunumuz saklı paylı mirasçıları korumak, onların saklı paylarını muhafaza etmek istemiştir. Onların saklı paylı mirasçılığını ancak ve ancak mirasçılıktan çıkarılma sebeplerini gerçekleştirdilerse sonlandırabilirsiniz. Bir vasiyetnameyle onların mirasçılığını başka türlü sonlandıramazsınız.

Kanun koyucu “*Mirasçılıktan çıkarma*” kenar başlığını taşıyan TMK m. 510’da diyor ki;

“Aşağıdaki durumlarda mirasbırakan, ölüme bağlı bir tasarrufla saklı paylı mirasçısını mirasçılıktan çıkarabilir:

- 1. Mirasçı, mirasbırakana veya mirasbırakanın yakınlarından birine karşı ağır bir suç işlemişse,*
- 2. Mirasçı, mirasbırakana veya mirasbırakanın ailesi üyelerine karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerini önemli ölçüde yerine getirmemişse.”*

Saklı paylı mirasçı, mirasbırakana veya yakınlarına karşı bir ağır suç işlediyse veya mirasbırakana veya ailesi üyelerine karşı aile hukukundan doğan ödevlerini ağır şekilde ihlal ettiyse mirasbırakan, bir vasiyetnameyle mirasçılıktan çıkarma sebebini zikrederek o saklı paylı mirasçıyı mirasçılıktan çıkarabilir. Örneğin, bir saklı paylı mirasçı, mirasbırakanı veya onun bir yakınına yaralamıştır. Bu bir suçtur ve bu suç, ilişkilere bakıldığında ağır bir suç olarak görülür. Ceza Hukuku bakımından değil, taraflar arasındaki bağı ihlal etmesi bakımından ağır bir suç olarak görülür.

Bir diğer örnekte de kişi bakıma muhtaç durumdadır, hastadır ama oğlu, saklı paylı mirasçısı, ona karşı olan bakım yükümlülüğünü, nafaka yükümlülüğünü, yardım yükümlülüğünü, dayanışma yükümlülüğünü yerine getirmemiştir. Bu çerçevede kişi bir vasiyetname yaparak saklı paylı mirasçısını, bu örnekte oğlunu mirasçılıktan çıkarabilir.

Mirastan Çıkarma Sebebine Dayanarak Miras Sözleşmesinin Sona Erdirilmesi

Şimdi biz gelelim bahsettiğimiz bu olgular çerçevesinde 546. maddeye. Çünkü şimdi miras sözleşmesinde kişinin yapacağı bir vasiyetname ile miras sözleşmesinden döndüğüne tanık olacağız. Diyor ki kanun koyucu 546. maddenin 2. fıkrasında:

“Miras sözleşmesiyle mirasçı atanan veya kendisine belirli mal bırakılan kişinin, mirasbırakana karşı miras sözleşmesinin yapılmasından sonra mirasçılıktan çıkarma sebebi oluşturan davranışta bulunduğu ortaya çıkarsa; mirasbırakan, miras sözleşmesini tek taraflı olarak ortadan kaldıracıdır.”

Dikkat edecek olursanız bir miras sözleşmesiyle karşı karşıyayız. Kural olarak tek yanlı olarak buna son vermek mümkün değil. Tarafların anlaşmasıyla ortadan kaldırılabiliyor. Şimdi ise kişinin tek yanlı olarak yapacağı bir vasiyetnameyle miras sözleşmesini ortadan kaldırmasını konuşuyoruz. Kanun koyucu diyor ki, bu miras sözleşmesiyle atanan mirasçı veya lehine muayyen mal vasiyeti yapılan kişi mirasbırakana karşı iskat sebeplerini gerçekleştiren bir eylemde bulunursa yani ona karşı ağır bir suç işlerse veya ona karşı aile hukukundan doğan ödevlerini önemli bir şekilde ihlal ederse Bay M söz konusu miras sözleşmesini tek yanlı olarak sonlandırabilir. Mirasbırakan, saklı paylı mirasçısını dahi, kanunen miras hissesi korunmuş mirasçıları dahi mirasçılıktan çıkarabiliyordu. Dolayısıyla, kanundaki şartlar varsa Bay M miras sözleşmesini elbette tek yanlı olarak sona erdirebilir.

Burada birtakım tartışmalar var. Detayını kitaplardan okumanızı rica edeceğim. Mirasçılıktan çıkarma sebebi vasiyetnamede belirtilmelidir çünkü kıyasen yararlanacağımız TMK m. 512’de bunun açıkça arandığını görüyoruz:

“Mirasçılıktan çıkarma, mirasbırakan ancak buna ilişkin tasarrufunda çıkarma sebebini belirtmişse geçerlidir.

Mirasçılıktan çıkarılan kimse itiraz ederse, belirtilen sebebin varlığını ispat, çıkarmadan yararlanan mirasçıya veya vasiyet alacaklısına düşer.

Sebebin varlığı ispat edilememiş veya çıkarma sebebi tasarrufta belirtilmemişse tasarruf, mirasçının saklı payı dışında yerine getirilir; ancak, mirasbırakan bu tasarrufu çıkarma sebebi hakkında düştüğü açık bir yanılma yüzünden yapmışsa, çıkarma geçersiz olur.”

“Bana karşı şu eylemde bulunduğu için miras sözleşmesini sonlandırıyorum. Bana karşı şu eylemlerde bulunmadığı için miras sözleşmesini sonlandırıyorum.” gibi sebepleri vasiyetnamede zikretmek gerekir.

Tartışmalı olan nokta; mirasçılıktan çıkarma ile ilgili hükümlere baktığınızda ifadeler “mirasbırakana veya yakınlarına” karşı ağır bir suç işlerse, “mirasbırakana veya ailesi üyelerine” karşı aile hukukundan doğan ödevlerini önemli şekilde ihlal ederse ifadeleridir. Hâlbuki madde 546 fıkra 2’de “mirasbırakana karşı” ifadesini görüyoruz. Bu da doktrinde birtakım tartışmalara neden olmuştur.

Bu tartışmaları burada çözecek değiliz. Siz okuduğunuz kitaplarda dilediğiniz görüşü tercih edebilirsiniz. Diyebilirsiniz ki iskat sebeplerinde olduğu gibi buradaki eylemler “Bay M’ye veya yakınlarına”, “Bay M’ye veya ailesi üyelerine” karşı işlenmiş olabilir, o zaman miras sözleşmesinden tek yanlı dönebilir. Veya diyebilirsiniz ki, ben Medeni Kanun madde 546 fıkra 2’nin lafzına dayanıyorum. Kanun koyucu “mirasbırakan” demiş. Dolayısıyla bu eylemler sadece ve sadece mirasbırakana karşı işlenmiş olmalıdır.

Sadece ve sadece şunu hatırlatayım: Kişi bir vasiyetname yaparak söz konusu miras sözleşmesini tek yanlı irade açıklamasıyla sonlandıracak. Nereden çıkarıyoruz? Tek taraflı ortadan kaldırma, vasiyetnameler için kanunda öngörülen şekillerden biriyle yapılır diyen 546. maddenin 3. fıkrasından çıkarıyoruz. Dolayısıyla kişi; el yazılı vasiyetname yapabilir, resmi vasiyetname yapabilir, şartları varsa sözlü (şifahi) vasiyetname yapabilir diyoruz.

Şuna da parmak basmak da fayda var: Vasiyetname yapacağına göre bu bir ölüme bağlı tasarruf. Ölüme bağlı tasarruf olduğu için hiç tartışmasız vasiyetname yapabilme ehliyetine sahip olması gerekiyor. Yine şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakla karşı karşıyayız. Yine kanuni temsil yasağımız ve iradi temsil yasağımız söz konusudur.

Sözleşmeden Dönme Yolu ile Miras Sözleşmesinin Sona Ermesi

Hatırlarsanız iki tane örnek çözmüştüm. Bunlardan biri miras sözleşmesi (olumlu miras sözleşmesi) idi. Bir tanesi de olumsuz miras sözleşmesi yani mirastan feragat sözleşmesiydi.

Birinci örneği, mirasbırakan M ile A arasında yapılmış bir ivazlı miras sözleşmesi (olumlu miras sözleşmesi) olarak ele alalım. Yani sağlar arası ivaz borcu altında olan Bay A'dır.

İkinci örnekte de Bay M ile Bay F (feragat eden) arasında bir mirastan feragat sözleşmesiyle (olumsuz miras sözleşmesiyle) karşı karşıyayız. Ölüme bağlı tasarrufta bulunan taraf iki örnekte de Bay M'dir. Yani bu son örnekte feragat edenin feragatini kabul eden taraf ölüme bağlı tasarrufta bulunmaktadır. Bu mirastan feragat sözleşmesi de ivazlıdır diyelim. Bu kez sağlar arası ivaz borcunun borçlusu kimdir? Bay M, bir miktar para ödeyerek veya bir malın mülkiyetini naklederek karşı tarafın feragatini sağlayacak.

Tam iki tarafa borç yükleyen akitlerde borçlu temerrüdünde alacaklının sözleşmeden dönmesinin şartlarını hatırlıyor musunuz? Bir defa öncelikle borç muaccel olmalıdır. Borçlu borcunu ifa etmemelidir. Ardından alacaklının ihtarı kural olarak şarttır. Ama bazen alacaklının ihtarı gerekmez de borçlu temerrüde düşebilir. Örneğin taraflar vadeyi karşılıklı anlaşmalarıyla saptadıysa o zaman tarih insan yerine ihtar eder ve artık ihtara gerek olmaksızın borçlu temerrüde düşer (TBK m. 117).

Tam iki tarafa borç yükleyen akitlerde sözleşmeden dönmek için prensip itibarıyla alacaklının borçluya bir mehil vermesi gerekir (TBK m. 123). Alacaklı bu süreyi bizzat verebilir veya bir mahkeme aracılığıyla verilmesini sağlayabilir. Bu mehilin uygun bir mehil olması gerekir. Bu uygun mehilin sonunda borçlu hala borcunu ifa etmiyorsa, alacaklı sözleşmeden dönebilir (TBK m. 125).

Bazen de mehil tayinine gerek yoktur. Borçlunun içinde bulunduğu durum öyle bir durumdur ki artık hiçbir şekilde mehil tayinine gerek yoktur veya kesin vadeli işlemle karşı karşıyayızdır. Bu durumda alacaklı mehil tayinine gerek olmaksızın derhal sözleşmeden dönebilecektir (TBK m. 124).

Şimdi Medeni Kanunun “Sözleşmeden dönme” kenar başlığını taşıyan 547. maddesini okumam gerekiyor. 547. madde bize diyor ki:

“Miras sözleşmesi gereğince sağlar arası edimleri isteme hakkı bulunan taraf, bu edimlerin sözleşmeye uygun olarak yerine getirilmemesi veya güvenceye bağlanmaması halinde borçlar hukuku kuralları uyarınca sözleşmeden dönebilir.”

Bu hükümde altını çizmemiz gereken ifade “veya güvence bağlanmaması halinde” ifadesidir. Miras sözleşmesi gereğince sağlar arası edimleri isteme hakkı bulunan taraf yani olumlu miras sözleşmesi örneğinde Bay M, mirastan feragat sözleşmesinde Bay F (feragat eden) bu edimlerin sözleşmeye uygun olarak yerine getirilmemesi veya güvenceye bağlanmaması halinde Borçlar Hukuku kuralları uyarınca sözleşmeden dönebilir.

Dikkat edilecek olursa borçlu temerrüdüne ilişkin hükümlerden sadece deyim yerindeyse bir milimetrik sapma var. O da nedir? Karşı tarafın güvence göstererek bu dönme imkânını ortadan kaldırmasıdır. Evet, borcumu ifa etmedim belki, temerrüttüyüm, bana mehil tayin ettin borcumu hala ödeyemiyorum ama şu anda teminat gösteriyorum, kefalet gösteriyorum, rehin gösteriyorum, ipotek gösteriyorum, banka teminat mektubu getirdim vs. Bütün bu teminatlar alacaklının haklarını güvence altına alıyorsa o zaman karşı taraf sözleşmeden dönemeyecektir.

Bu dersin hem altyazılı hem altyazısız videolarına
ulaşmak için

Youtube > Prof. Dr. İlhan Helvacı sayfasını
ziyaret edebilirsiniz.